

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, péntek, márczius 25

Tizenegyedik évfolyam.

Előfizetési felhívás

a „KELET” tizenegyedik évfolyamának második, ápril–júniusi évfolyamára.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egész évre	16 frt.
Fél évre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 „ 50 kr.

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói szállás: főter 4-ik szám.

Írásokat nem adnak vissza.

EGY ÚJ BOTRÁNY.

I.

Igen! Valóságos botrány egy politikai pártra nézve az a program, melyet a mérsékelt ellenzék a választókhoz kibocsátott. Ily szegénységi bizonyítványt az elvtelenségnek és jó magával való tehetetlenségnek még soha párt nem állította ki magáról, mint e kiáltványban a mérsékelt ellenzék. Egyetlen egy szálkája a jövő iránti tervnek; egyetlen egy észrevehető árnyéka valamely határozott mentő eszmének e programban föl nem található. Hanem igenis a napnál világosabb tényeknek konok tagadása, a létező bajok tulzsinézése, s azon félreismerhetetlen gyűlölet a kormányelnök személye iránt, melyben az egész ellenzék „egyesült”-nek, de „mérsékeltnek” egyáltalán nem mondható.

Pontról-pontra vesszük ezt a monstrumot, melyhez hasonló gyalorlással még nem állott párt a nagy közönség elé.

A program a kormány keletkezésén kezd. Elmondja, hogy az a pénzügyek rendezésére alakult, s annyira merész fantáziájában, hogy kaczagás nélkül el meri mondani: „Ma az ország pénzügyi helyzete, dacára a nemzet részéről hozott nagy áldozatoknak, komolyabb, mint a kormány alakításakor volt.”

Egész határozottsággal kimondhatja erre még a mérsékelt ellenzéknek bármely önállóan gondolkozó tagja is, hogy ez a legközönségesebb ráfogás, melyből egy szó sem felel meg a valóságnak. Midőn a Tisza-kormány kezébe vette Magyarország kormányzatának gyeplőit, az ország hitele a legnagyobb mértékben meg volt ingatva, ugyanarra, hogy már csak zálogra adtak nekünk pénzt, mint az utolsó tönkrejutott polgárnak, a kinek elveszett személyes hitele.

A KELET TÁRCZÁJA.

A PACSIRTA REGÉJE.

(Legenda Ciocarliei).

— Alexandri után románból. —

(Vége.)

IV.

Dühöngő hullámok s habok közepette,
(Melyek csendestülnek azonnal körötte)
Szüntelen haladva, eljut Lia végre
A régen óhajtott dús szigetvidékre,
S szép királyi ruhát öltve fel magára,
Arra tart, hol ragyog a nap aranyára;
Hogy lány, elárulja minden mozdulata. —
Csakhamar a fényes palotába jut be;
Öröm virul arczán, boldogság keblében;
Megtelik azonnal dús, tündöklő fényvel;
Mert a nap lenyugszik, az ég boldogtalan
Magá helyett apró csillagokat hagyván,
És a mint a fényes palotába lép be
Ragyogóbbá teszen mindent bájos képe.

Most, a mint idegen léptek zaját hallja,
Föliad és: „Ki az?” — így szól sötét hangja, —
Ki az a vakmerő, kinek durva lába
Lépmi merészelt e fényes palotába:

Ma, az átkos Tisza-kormány alatt hazánk hitele nagyobb és szilárdabb, mint volt valaha. Adósságaink igen előnyösen convertáltak, papírjaink a világ minden borszején elfogadtattak és annyira keresettek, oly magas árfolyamon kelnek, mint sok tekintélyes európai állam papírjai nem. Ez pozitív, kézzelfogható tény, melyet pártnak, mely nemcsak maga között beszél, hanem egy országhoz szól, nyilvánosan eltagadni nem szabad, és nem lehet. A mely párt ilyen tényekkel szemben ellenkezőt állít, többi állításainak is teljesen hitelét és erejét veszíti.

Nem beszél valóságot a mérsékelt ellenzék, ha a hiteltől, mi egy államra nézve e legnagyobb kincs, teljesen eltekintve, csak az állami mérlegről szól csupán. Az is ép szemmel látható tiszta kerek számokban áll, hogy az állami deficit fél akkora, mint akkor volt, midőn Tisza kormányra lépett. Honnan vehet magának párt akkora bátorságot, hogy számokat tagadjon le a papírról, s azt merje állítani, hogy az ország jelenlegi pénzügyi állapota éppen az, mi évekkkel előbb volt?

A kormánypárt sohasem állította, hogy pénzügyeink most már teljesen rendezve vannak. Nagy betegségnek hosszú gyógykezelés kell. De a feltűnő javulást, a milyet sem mérsékelt, sem egyesült, sem társalgó, sem semmiféle ellenzéki habarék sohasem tudott volna létrehozni, nem kérdezik a Tisza Kálmán ellen áskálódóktól, hanem a pénzpiacztól, azoktól, a kik nem üres szóban, hanem verejtékkel szerzett csengő pénzből fejezik ki a magyar hitel iránt bizalmukat.

Hogy az adóterhek fokoztatnak, s az adók kiméletlenül behajtatnak, ebben a mérsékelt ellenzéknek teljes igaza van. Csakhogy ez még nem program. Miért nem vette magának az érdemes habarék a fáradságot, hogy adott volna üdvös tanácsot a kormánynak arra nézve, miként lehetne valakinek a másébol fizetni viszsza saját adósságát, s a más vagyonából fedezni saját kiadásait. Vagy miért nem tudott e tudós compánia módot találni arra nézve, hogy miként kellene valamely barátságos módon felhajtás nélkül kapni meg az adót azoktól, a kik nem akarják megfizetni?

E jövő czikkig volnának szivesek ezen csekélysegekre adni nyílt feleletet.

Hova nem lépett még soha földi ember,
Hova szállni még a szárnyas madár sem mer?”

A leány remegve közelít és így szól:
„Széled ember vagyok a föld virányiról.”
— Férfi ha vagy — szól az gyanusan tekintve —
Virággal legyenek utaid behintve;
Áldjon meg az Isten szép szerető nővel,
S az ég áraszon el számtalan örömmel!
De ha leány volnál, a miként mutatja
Dallamos beszéded szép ezüst hangzatja;
Ugy e tiszta helyről, mely ragyog tündöklő,
S szép fiam köréből távozzál el rögtön!”

Lia remeg, ködbe vész el gondolatja,
Távozni akar, de szíve visszatartja;
Midőn im, egyszerre — a mint áll ott szótlan —
Vidám lönyerítést hall kint a távolban,
És a nagy palota, melyet némán kímél,
Megtelik azonnal dús, tündöklő fényvel;
Mert a nap lenyugszik, az ég boldogtalan
Magá helyett apró csillagokat hagyván,
És a mint a fényes palotába lép be
Ragyogóbbá teszen mindent bájos képe.

„Isten hozott, kedves, bön szeretett fiam!
(Gondos anyja imig köszönti őt vigan)
Isten hozott! Örvendj, mert nagyon ma néked
Földi szelidlelkű, mézajku vendéged.”

A nap csodálkozva tekint maga körül,
Latja a szép Liát és lelkéből örül;
Forró, kimondhatlan vágy támad szívében
A sohajtó, bájos leány közelében,
S megfogván kis kezét, imig szól előtte:
„Bárki légy te: tündér, ég vagy föld szülötte,
Soha téged gyászos fájdalom ne érjen,
Boldogságod hosszú, kinod rövid legyen;
Tavaszi virágból legyen puha ágyad,
Édes legyen élted, édes a halálad!”

A tagosítási költségek.

(Végo.)

Ezek ellen azt lehetne felhozni, hogy az államnak ezen pénzügyi műveletekhez igen nagy tökére lenne szüksége; azonban ez nem áll. Mert ha még körülbelül 4 millió hold földet kell tagosítani, ez mindenesetre mintegy 10 millió forintot kíván, de egyelőre egy év alatt legfeljebb csak 100 ezer hold tagosítottat, s e czélra egészben véve 500,000 lírtai előleg több mint elég lenne. Mert ha csak 250 ezer frt vétetik is igénybe, mégis egy év alatt 31,250 frt töké és 15 ezer frt kamat foly be, vagyis összesen 46,250 frt, minél fogva a következő évben már 18,508 hold a kamatok és amortisatio részletéből volna tagosítható. És azon mérvben, a mint a tagosítások száma emelkedik, emelkedik a befolyandó kamatok és amortisatio hányadának összege is.

500 ezer frt fizetési töké az egész mivelet kereszthiteléhez elegendő, mindaddig, míg a tagosítások számban nem emelkednek, s míg több mérnök nem fog e felmérésekre vállalkozni.

Leszámlítva azon összeget, mely egy nyilvános alaptól vonatott ki, és a melyet végtére is ugyanoda kamattal kell visszafizetni, — az által, hogy az amortisatio hányadok és kamatokkal évről-évre mind több-több új föld fog tagosíthatni, — az államnak nemcsak jelentékeny haszna lesz, hanem a kataszteri felmérések költségei is igen jelentékeny módon csökkenni fognak, és végre az állam nemcsak pontos kataszter-térképet, hanem pontos telekkönyveket is fog nyerni.

Ennélfogva az állam nem is adhatja át e fontos miveletet egy hitelintézetnek sem, de sőt önmagának kell a kezelést átvenni, minthogy aránylag csekély üzleti tőkével egy teljesen biztos alapon fekvő pénzügyi miveletet végezhet el előnyösen.

Nem lehet és nem is kívánjuk tagadni, hogy azon rendeletek, melyek az 1880-ki 45. törzseresztvitelét elrendelik, igen sok káros állapotok szüntetésnek meg, s igen gondosan vannak kidolgozva, és csak igen keveseknél szükséges némi változtatás, és pedig megint csak éppen ott, hol a költségről van szó.

Az erdélyi gazdasági egyelet bizottsága javaslatát ez irányban kidolgozta és remélhető, hogy e javaslat figyelembe vétetnek, a mi annál inkább szükséges is, minthogy csupán csak a költség kérdése okozza azt, hogy tényleg igen kevés vagy éppen semmi tagosítás sincsen folyamatban.

A tagosításnak és birtokrendezésnek igen nagy nemzetgazdasági jelentősége van. Egész gazdasági rendszerünk többé nincsen összhangzásban a most fennálló viszonyokkal. Osztatlan

A leányt e beszéd ékeibe ragadja,
Mosolygás ül ajkán, arcát köny áztatja;
S így szól: „Kedves Napom! fénye a világnak!
Elhagytam hazámat s dús lakát atyámnak,
Csakhogy közelebből csodálhassam képed;
S utközben, hajh! mennyit könyeztem én érted!
S beszélgettem rólad szelid virágokkal,
Kristálypatakokkal, felhők- s csillagokkal,
Beszéltem repülő sólymokkal s fecskékkel,
Virágról-virágra szálldosz lepkekkkel,
Mindennel, mi nekem hirt megrögzött rólad;
S most emberi nyelven ime, halljad szómát:
Csodák szép csodája! pihogó kebleden
Szeretnék kimulni e ragyogó perczben!”

A szép nap és Lia sirva mosolyognak,
S hosszan nézve egymást lángban olvadoznak.
De az agg, ki őket nem látja, csak hallja,
A sok lágy suttogást végre megalkalja,
S szól magában: „Valjón megesaltna lennék?..
Leány-e va y férfi ez a földi vendég?
Olyan édes, olyan... turesa minden szava,
Mióta szemével ráakadt fiamra.”
Aztán gondolkodik, s így kiált fel végre:
„Hová lettél, hová, szemem régi fénye?
Jaj, nincs borzasztóbb kím, mint az örök homály!..
Férfi-e? vagy leány?... Dejszen, váj csak... megállj!”

Éjjel virágokat hintek majd ágyára:
Alatta, ha férfi, a virág elszárad;
De ha leány, akkor kebléhez tapadva
Szébb lesz még hajnalig, nem hogy elszáradna.”

Ezzel a bús öreg távozik sohajtva,
Görbe mankójával mind tapogatódzva;
S a nap új életet érezve szívében,
Atkarolja Liát, megcsókolja szépen,
És így szól mosolygva: „Drága, kedves gyönyörű!”

Jövő számunk a közbeeső ünnep miatt vasárnap jelenik meg.

Hirdetési díjak.

Egy négyszög centiméternyi tér ára 2 kr.
Hélyegdf minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallischgasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau, Budapestben: Haasenste. és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések vételi irodája Budapestben Szervitátor 3. sz.

Ügyviteli csekkök

garmond sora után 25 krajczár fizetendő.

közös birtokok, rendezetlen birtokviszonyok, még fennálló zsellérségek nem egyeznek meg adórendszerünkkel és a nemzeti jólét fejlődésének alapfeltételeivel.

Erdély területén a lakosság száma csökkent. Számos család kénytelen kenyerét a külföldön megkeresni. A fogyasztás 67,749 lelket tesz ki. Ezek igen szomorú állapotok, és ennek alapja nemzetgazdasági viszonyainkkal egybehangzik. A fennálló három forduló rendszer és az ezzel kapcsolatos régzalkodás mellett sem rationalis gazdálkodás, sem iparunk nem fejlődhet. Legkevésbé pedig oly rationalis irányu marhatenyésztés, mely a jelen viszonyoknak és a fogyasztási szükségleteknek megfelelően.

Ha azonban a földmívelés és baromtenyésztés az által emeltetik, hogy alkalmat s lehetőséget nyújtunk az önálló előhaladáshoz, ez által egyszerre mind egyesek munkaképessége is fokoztatik.

A töké, melyek a javításokhoz szükségeltetnek, előkertülnek, mert a töké csakis olyan helyeken hiányzik, a hol biztosított és üdvös felhasználásra nem talál.

Olcsóbb tökéket különösen akkor lehet kapni, ha a hitelezéstől kölcsönzött javak (pénzek) legalább azekvalensülk erejéig más javakban gyümölcsösztetnek.

Eddigél nem is volt lehetőség tökével javításokat tenni. Egész gazdasági viszonyaink, közlekedési rendszerünk gátoltak a gazdasági javításokat, némely helységek és vidékeken pedig fölöslegessé tették.

Egyes tagosítások nem fognak sokat eredményezni, ha azonban tömegesebben végeztetnek, akkor más viszonyok fognak életbe lépni. És a valódi javításokhoz szükséges töké tudóli fognak, minthogy perrendtartásunk javítása is kimaradhatlan szükségé fog válni ép úgy, mint a székérutak és általában közlekedési rendszerünk javítása is elmaradhatlan.

Gr. S. — Gy.

A mérsékelt ellenzék kiáltványa

kivonatilag így szól:

Az új képviselőválasztások, melyekre a nemzet fel fog hívni, nemcsak a létező parlamenti pártok számarányát döntik el, hanem azon nagy kérdést is, vajjon a magyar parlament jövőben képes lesz-e hazánk nagy érdekeinek tervszerű megvalósítására és öntudatos nemzeti politikára, melynek következtében szebb és a nemzethez méltóbb korszak vehesse kezdetét: vagy hogy még tovább tartson-e a politikai tervtelenség és tehetetlenségnek, a gazdasági, társadalmi és erkölcsi hanyatlásnak jelen korszaka, mely egyike lesz a legszomorúbb korszakoknak az ország történetében.

Az ország helyzete komoly és aggasztó.

Ezelőtt királyné voltál ott a földön;
De ezennel égnek lészsz majd királynője,
S a ragyogó napnak fényre derítője!
Én az égnek adom fényem és melegem:
Te pedig világíts s melegíts majd engem.”

A bájos leánynak köny ragyog szemében
S érzi, hogy a szíve olvad keblében,
Miként olvadozni látszik a föld tája
Forró nyárbán, midőn déli nap süt rája...
Szerelmi mámorban az idő száll gyorsan,
És midőn a váls órája kong búsan:
Egyik fél sem képes otthagyni szép kincsét
S a szent szerelemnek szétörni bilincsét.

V.

Másnap a mint vigan, szép rózsaszín arccal
Kilépett az égnek kapuján a hajnal,
Az öreg fölébred gondterhelte fővel,
S érzi, hogy az égből szokatlan fényt lövel,
Aztán ágyához megy kétes vendégének,
S ime! visszanyeri fényét szemének,
(Léven nagy veszélynek kitéve szép fia)
S friss virágokat lát ott, hol aludt Lia.

„Lám csak, milyen szépek! — szól az agg

hirtelen —

„Egy sincs elfonnyadva!... Leány az idegen!..”

Azután remegve égre néz legottan,
S im, csodák csodája! mit vesz észre ottan:
Főnt a szép nap fényes aranysekeren ül;
De szilaj lovai futnak kegyetlenül,
Rohannak a menyholt végnélküli útján,
Hosszu lángnyomokat hagyva magok után,
Száguldnak villámként, mialatt megettők
Szabadon lebegnek az elejtett gyeplők.
A szép nap pediglen ölében Liával
Mit sem gondol többé széles e világgal,
S a megrémült világ izzadó hovában
Két fényes napot lát ragyogni az égen.

Ezt az aggasztó helyzetet nagy részben a kormány politikája idézte elő.

A jelenlegi kormány a pénzügyek rendezésére alakult. De feladatát nem volt képes megoldani. Ma az ország pénzügyi helyzete, dacára a nemzet részéről hozott nagy áldozatoknak, komolyabb, mint a kormány alakításakor volt.

Az adóterheknek a józan adópolitika elveivel ellenkező folytonos fokozása, a fennálló közlekedési, közművelés, a pénzügyi közegek önkényes eljárása, mely ellen az állam nem nyújt jogvédelmet polgárainak, a fiskális szempont egyoldalú érvényesítése, a közgazdasági erők kímélésének figyelmen kívül hagyásával; ezek a mostani kormány pénzügyi politikájának jellemző vonásai.

És midőn a kormány pénzügyi politikája által a nemzet gazdasági erejét oly kiméletlenül igénybe veszi, nem képes egyuttal oly közgazdasági politikát kifejteni, mely ezt az erőt fenntartaná és tervszerűen fejlesztené. Évek lefolyása alatt egy lépéssel sem hozatik előbbre sem a közlekedési, sem a kereskedelmi politika terén fenyegetett nyugati kivitelünk kérdése, mely őstermeléseinknek és lisztiiparunknak, a magyar közgazdaság ezen két főtenezőjének létkérdése.

Az egymást követő enquetek szó-özönébe tullan az ipari szervezés kérdése, melynek észlelt megoldása kézműiparunk jövőjének egyik alapfeltétele. Szóval a nemzetközi gazdasági politikában Magyarország érdekei érvényre nem jutnak, a gazdasági belpolitikában pedig megöröklött a kiesnyes rendszabályoknak és a tervtelen kapkodásnak uralma.

A tervtelenség hasonló tüneteit találunk az igazságügy politikai terén is. Alkotásai-ból fel nem lehet ismerni egy határozott terv választására irányzott törekvést. Azon néhány jelentékenyebb anyagi és alaki törvény, melyek az utóbbi időben létrejöttek, még a végrehajtás stádiumába sem jutottak. Az igazságügyi kormány nem képes vagy nem akar a kormány keblében egy oly törvényhozási politikát érvényre juttatni, mely állami szervezettinket és törvényeinket a jogi állam kívánalmainak megfelelőleg alkotja meg.

A közigazgatás terén még szomorúbb állapotokat találunk. Az egymással összhangzó működésre nem alkalmas intézmények egymás mellett való fentartásából eredő zavar és rendetlenség, az e téren éppen úgy, mint az államélet minden ágában felmerülő korrupció szelleme és tényei, melyeket csak a kormánynak szigorú erkölcsi érzéke volna képes távol tartani, a közszabadság biztosítékainak és a jogvédelemre szolgáló intézmények hiánya, és a hatósági önkény uralma jellemzik közigazgatásunk állapotát.

Közüktatásunk hanyatlását és aggasztó

„Átok! — szól az anya — szörnyű átok reád,
„Te, ki szép fiammal mindenem elrablád!..
S ezzel holtan rogy le. Hajh, de súlyos átka
Utoléri Liát, és a szegény lányka,
A nap menyasszonya, égből mint egy villám
Tengerbe hullt alá; s sirja lesz a hullám.
Ó, mily fényes, ó, mily mély, mily szép a álma!
S milyen csekély, milyen rövid boldogsága!
Szerelm okozta bánatos halálát,
De halálban örök fenmaradást talált!
Mert ábrándos lelke a szép leánykának
Fölve alakját egy kis pacsirtának.”
Mely a nap felé tör szüntelen szárnyival
Híván őt magához édes dalaival.

Dul P. Péter.

A LÁMPAGYUJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Tizenkilencedik fejezet.

A beteg ápolónő.

(Folytatás.)

Kora ősszel, midőn Emilia egészsége egészen helyreállt, az öreg Karlit naponta használatba vették. Néha a két leányt elkísérte mrs. Ellis, de mivel ezt házi dolgai gyakran hon tartóztatták, rendszeren csak ketten magokban kocsiáltak ki, s Emilia kinyilatkozta, hogy jelenlegi boldogságának egyik legfőbb forrása

* Pacsirta románul = ciocarlia, s így a leány neve (Lia) befoglaltatik a pacsirta nevében, mint ez is ilyen népies mondákban rendszeren történik. De az előleket híven visszaadni a fordításban ritkán sikerül.

Ford.

estükenését, sőt pangását láthatjuk, ha azt összehasonlítjuk egyfelől azon lendülettel, a melyben oktatási ügyeink rendezése és fejlesztése 1867. után megindult és azon nagy tevékenységgel, melyet a nyugati művelt nemzetek e téren kifejtettek. Nálunk az 1868-iki törvényhozás által kezdeményezett szervezkedés is félben hagyatott. Sem középiskolai, sem felsőbb oktatásunk nincs törvénynyel rendezve.

De ha ezek szerint súlyedést és hanyatlást láttunk állami életünk minden terén és e helyzetnek egyik főokát abban találtuk, hogy a kormány nem tűz ki magának határozott politikai célokat, nem ragaszkodik semmi elvhez, hanem csak saját állásának kicsinyes fogásokkal való fenntartására törekszik; még súlyosabb a felelősség, mely azért terheli a kormányt, hogy ugyanezen törekvésnek alárendelte még az ország közjogi állását is, valamint befolyását és súlyát az osztrák-magyar monarchiában.

Széles körökben megrendítette a hitelt az 1867. évi XII. czikkben letett közjogi alap célzatlansága iránt. Naponkint szaporodik azok száma, kik a közjogi alapot tekintik minden bajaink forrásának, és így annak felforgatására törekednek.

Belenyugodni a kormány eddig követett politikájába annyi volna, mint belenyugodni nemzeti és állami létünk folytonos süllyedésébe. Felforgatni a fennálló közjogi alapot, annyi volna, mint veszélyeztetni nemzeti és állami létünk feltételeit.

Ki lehet mutatni, hogy minden hiba, a nemzeti érdekek és nemzeti méltóság azon számos sérelme, mely a jelenlegi kormányt terheli az 1867-iki kiegyezésben nyert biztosítékok érvénytelen érvényesítéséből, — a kiegyezés szellemének megamisításából ered.

S a mily fonák követelés az, hogy egy rossz kormányt támogatassunk azért, mert az 1867-iki közjogi alapot ő is magának vallja, ép oly végzetes tévedés volna a közjogi alap felforgatásának minden veszélyét felidézni, mert a mostani kormány ezen az alapon rosszul kormányoz.

A mérsékelt ellenzék meg van győződve, hogy a közjogi alapon a magyar nemzet érdekeinek megvalósítása és így igaz magyar nemzeti politika lehetséges.

A mérsékelt ellenzék tehát kötelezettségének tartja védeni és igazolni a közjogi alapot azok ellen, kik annak felforgatására törekednek; de ép oly nagy kötelezettséget teljesít a nemzet iránt, midőn küzd a kormány politikája ellen, mely végeredményében nem csekélyebb veszély a közjogi alapra nézve, mint annak egyenes megtagadása.

Mert a közjogi alap sikeres védelmére nem az a helyes út, hogy a választások alkalmából a hivatalos befolyás minden eszköze felhasználassék a függetlenségi párt terjedése ellen, hanem igazolni kell azt az alapot oly politikával, mely komoly és következetes munka útján meg tudja teremteni a nemzeti erő és jólét feltételeit.

A mérsékelt ellenzék tehát törekvéseit oda fogja irányozni, hogy a közjogi alapot mindkét irányban védje és igazolja, hogy ezen az alapon és annak valódi szellemében megszerezze az országnak az anyagi megélhetés és fejlődés közgazdasági és pénzügyi feltételeit, melyek nélkül mint állam fenn nem állhat és a monarchia nemzetközi helyzetéből folyó követelményeknek meg nem felelhet.

az, hogy Gertrud megtanult lovat hajtani.

Egyszer-kétszer a nyár folytában, viszont láttam még Trudka ama lomha ifjút, kibe Jeremy orvos belebotlott volt, midőn körtverablásra indult volt ki. Egy izben eljött a kerítésig, felült a kőfal tejére, mialatt a lányka kertjében dolgozott, s egészen meg volt lepette ennek tevékeny szorgalma által; beszélt vele egy keveset virágairól, pár kérdést tett barátja az orvos felől, s végre neve után tudakozódott.

Gertrud erre elpirult. Nevét illetőleg kissé érzékeny volt, s bár rendszeren Flint név alatt volt ismeretes, s mindennapi körülmények között nem is sokat gondolt vele, de mégis, ha váratlanul valaki idegen kérdészködött neve felől, mindig eszébe kellett hogy jusson, hogy tulajdonképen valódi saját névvel nem bír.

Emilia megkísértette volt kitudakolni Grant Nani hollétét, hogy töle Gertrud gyermekkori történetéről valamint megtudhasson; de Nani elhagyta volt régi lakását, s már évek óta mit sem hallottak többé felőle.

Gertrud, miként mondtuk, elpirult, midőn neve után tudakozódtak, de azért egész méltósággal azt felelte, hogy megfogja mondani nevét, ha a kérdező is tudja vele övét.

— Azt nem fogom tenpi, felelt az ifjú daczosan, s a kegyedét sem vágyom megtudni, s így szólva leugrott a kőfalról, lábánál megrugva egy a földön előt.

Tisztelni és méltányolni fogja a haza nem magyar ajku polgárainak törvényes jogait és hazafias kulturális törekvéseit.

Törekedni fog arra, hogy tervszerű közgazdasági és pénzügyi politika követése, a közterhek célszerűbb felosztása és a takarékosság szigorú érvényesítése által mozgítsa elő államháztartásunk rendszerét; hogy jogvédelemben részesítse és a pénzügyi közegek zaklatása és önkénye ellen biztosítsa az állam polgárait; hogy igazságügyünket az 1867-diki törvényhozással megkezdett reformok szellemében és a gyakorlati szükség igényeinek megfelelő irányban fejlessze tovább, és hogy a közigazgatás terén is meghonosítsa a rendet, erkölcsiiséget és jogbiztonságot, hogy a nemzeti létünket biztosító hazai közművelődés érdekében a közoktatás a hazai kulturális szükségleteknek és anyagi erőnek megfelelőleg összhangzatosan szerveztessék, és következetesen fejlesszessék minden ágában és minden fokozatán.

E törekvések képezik azon szoros kapcsolatot, mely a mérsékelt ellenzék összes tagjait egybefűzi és azon hivatást, melynek betöltéséről lemondania semmi körülmények között nem szabad.

S a mérsékelt ellenzék e hivatása tudatában felhívja törekvés és támogatására az ország mindazon választóit, kik a politika demoralizáló és kishitűség mai nálöz napjaiban is megőrizték a gondolkodás higgadságát és az elhatározás függetlenségét. Mert annak nem szabad bekövetkezni, hogy a nemzet csak a feltétlen megadás és a merész felforgatás közt választhasson.

A keresztény és izraelita között,
valamint az országon kívül kötött polgári házasságról szóló törvényjavaslattól, mely 76 §-ból áll, egész terjedelmében nem közölhetvén, következők szövegét ismertetjük:

Az 1. §. kimondja: Érvényes házasságot polgári hatóság előtt jelen törvény értelmében és hatálya területén csak keresztény és izraelita vallású különböző nembeli személyek köthetnek egymással.

A II. fejezet a házassági akadályokról szól, melyek csaknem azonosok a keresztényekre nézve ez idő szerint fennálló akadályokkal.

A III. fejezet a házasság ünnepélyességéről, e szerint a kihirdetés a megyékben az alispán, a törvényhatóság joggal felruházott városokban pedig a polgármester, illetőleg helyetteseik által élő szóval és hirdetőnyelg eszközöltetik.

A kihirdetés élő szóval akképen eszközöltetik, hogy a hirdetőnyelv egy példánya a hatóság tanácstermében a törvényhatósági tisztviselőkhöz meghívása mellett nyitott ajtóknál három egymásra közvetlenül követő hétfőn, vagy ha ezen hétfők egyike ünnep volna, az ezt közvetlenül követő köznapon d. e. az alispán, illetőleg polgármester vagy helyetteseik jelenlétében valamely törvényhatósági tisztviselő által fennhangon felolvastatik.

A felolvasás megtörténtének napja a hirdetőnyelvre mindig azonnal feljegyzendő s az alispán, polgármester vagy helyetteseik által aláírandó.

A IV. a házassági anyakönyvekről s e szerint 29. §. az alispánok és polgármesterek tartoznak két példányban házassági anyakönyvet vezetni.

te heverő almát, mit tovább haladtában tovább-tovább gurítva s lökdösve csizmája orrával, eltűnt Trudka szemei elől.

Huszasdik fejezet.

V á l t o z á s o k .

Tikkasztó meleg szeptemberi napot enyhe estakönyvet követet; Graham Emilia, elbágyasztva az órákon át tartó rendkívüli hőség által, mely az év ily késő szakában még nyomasztóbbnak tetszett, kiült a zöld repkényre befuttatott előcsarnokba, hogy a beállt alkonyi balzsamos légét élvezve, kis tüdülést szerezzen magának.

Az esti ég még ragyogó piros és aranyszín vonalakkal volt behitve, a gyönyörű nap lementének utómaradványai, míg a csaknem egészen tele hold, a nap végeztével s éji uralmának kezdetén, győzelmesen hinté ragyogó sugarait Emilia hófehér ruhájára, s a szép fehér karra, mely hanyagul pihent a szék támláján, s a hold tisztá fényénél finomul véssett márványhoz hasonlított.

Tíz év telt el azóta, hogy olvasóim legelőször megismerkedtek vele, s a változás, melyet az idő nyoma hagyott arczán s alakján, oly csekély volt, hogy alig nézett ki idősebbnek, mint midőn először találkoztunk Gertruddal mr. Arnold templomában.

Azon időben épen sok bűt és aggodalmat kellett kiállni, s ez életet keserű oldalról ismerni meg, de megtanulta volt

Az V. a felmentésről a házassági akadályokról.

A belügyminiszter a felek folyamodása folytán fontos okoknál fogva felmentést adhat a házasság megkötése előtt és után rokonságnak, sogsorságnak és a kihirdetés hiányainak akadályaitól; felmentést adhat továbbá a házasság megkötése után a gyámhatósági jóváhagyás hiányainak és a törvényes atya, gyám, vagy gondnok beleegyezése hiányainak akadályaitól; felmentést adhat végre a honvédelmi, illetőleg a hadügyminiszterrel egyetértve a házasság megkötése után a honvédelmi miniszter és a katonai illetékes hatóság engedélye hiányának akadályától.

A fel- és lemenő ágon való rokonok, testvérek és mostoha testvérek között, továbbá az egyik házastárs és a másik házastársnak fel- vagy lemenő ágon való rokona között kötött vagy kötni szándékoltt házasságoknál fenforgó rokonsági, illetőleg jogossági akadályoktól felmentés egyáltalán nem adható.

A VII. az illetőségről szól.

A perek azon törvényszék illetőségéhez tartoznak, a melynek területén a házastársnak állandó és utolsó együttlakásuk volt.

A VIII. a házassági perekről, a házastársnak a házassági közösséget önhatalmúlag megszüntetni közös megegyezéssel sem szabad. Akár a házasság érvénytelenségét állítsák, akár időleges elválást vagy a házassági kötelék végleges felbontását kívánják: keresetléllel az illetékes bírósághoz kell fordulniok.

A házasság érvénytelenítése végett indított, pereknél a vélelem mindig a házasság érvényessége mellett van. Az állított házassági akadályt tehát teljesen bebizonyítandó és e részben sem a házastársak egyhangzó vallomása nem bír bizonyító erővel, sem az iránt a házastársak esküjének hely nem adandó.

Azon esetben, a midőn a házasság köteletség teljesítését gátló, az egybekelést megelőző örökös tehetetlenség állitattik s az, hogy a tehetetlenség örökös-e vagy csak időleges, szakértők t. i. tapasztalt orvosok és sebészek s a körülményekhez képest szülészek vagy szülésznök által teljes biztossággal meg nem állapíthatatik: a házastársak még egy évi egyesült lakásra utasítandók s csak az esetben nyilvánítható a házasság érvénytelennek, ha a tehetetlenség ezen idő alatt is tartónak a fennebbi módon bizonyíthatnak.

A házastársak, ha közös egyetértéssel egymástól időlegesen elválni akarnak, kötelesek elválási szándékukat indokaikkal együtt, a rendes lakásukra nézve illetékes alispán, illetőleg polgármester előtt kinyilatkoztatni.

Ezen tisztviselő kötelessége a házastársakat összekeléstük alkalmával kölcsönösen tett ünnepélyesen ígéretekre emlékeztetni, s az elválás káros következményire figyelmeztetni.

Ezen békéltetési kísérlet hat hét után és ismét hat hét után kétszer ismétendő, a mi ha foganat nélkül maradt, az alispán, illetőleg polgármester a feleknek írott bizonyítványt ad arról, hogy a háromszor megkísérlett békéltetés ellenére elválási kívánságuknál megmaradnak.

Ha a házastársak elválási kérelmükre ezen bizonyítvány melléklése mellett az illetékes bírósághoz benyújtják, a bíróság őket személyes megjelenésre maga elé idézi, s ha előtte szóval kinyilatkoztatják, hogy mind az elválás iránt, mind a vagyont és a tartást illető feltételekre nézve maguk közt megegyeztek és ha kiskoru

azt is, hogyan szívat az élet keserű kelyhéből enyhítő balzsamot a szenvedések csilapítására.

Hogyan lehet önmegadással, s Istentben vetett bizalommal és erős hittel megnyugvást szerezni.

Az idő tehát kevés hatalommal birt föltette, s úgy nézett ki ma is, mint akkor, kedvesen és vonzóan külsőleg, s még kedvesebben szívben lélekben. Egy éles tekintetű szemlélő azonban még nagyobb mértékű vidámságot s érdeklődést fedezhetett volna fel arczán, mint akkoriban és ezt, miként Emilia elismerte, azon lányka folytonos jelenlétének köszönhette, kihez a legmelegebb szeretet csatolta, ki élénk részvéte, folytonos áldozatkészsége, s természeti hajlama által a vidámság és tréfára és minden szépre-jóra, s soha nem szünő törekvésével hön szeretett barátját mindabban részesíteni, mi neki magának élvezetet szerzett, oly tulajdonokat s érzéseket élesztett fel ismét benne, melyeket a vakság elszenderített volt, úgy, hogy Trudka valóban az lett reá nézve, mit Treumann bácsi kívánt volt tőle: Jóltevőjének szeme.

Azonban ez alkalommal Emilia egyedül ült a verandán, a nélkül, hogy látna a szép nap lementét, vagy tudomással birna a holdfényben körülte rezgő árnyak szeszélyes játékaáról.

(Folyt. köv.)

gyermeknek nincsenek, a kért elválás minden további vizsgálat nélkül megengedendő.

Ha kiskoru gyermekek vannak, a közös egyetértéssel kért időleges elválás az előző § okban felemlített feltételek mellett csak akkor engedhető meg, ha az elválni akaró házasság felek kimutatják, hogy a kiskoru gyermekek tartásáról illetékes gyámhatóság által jóváhagyott módon gondoskodva van.

Ha az elválni akaró felek aziránt, hogy a gyermekeket melyik szülő tartsa magánál, meg nem egyeztek, a bíróság eziránt pernek helyt nem engedve, a szükséges tárgyalások befejezte után, az elválási kérelem fölötti határozattal egyidejűleg, az 1877. : 20. t. cz. 13. §-a értelmében határoz.

Ha az egyik fél az elválásba beleegyezni nem akar s a másik félnek erre törvényszerű oka van, az elválási kérelemnek a bírósághoz terjesztését ekkor is meg kell az alispán, illetőleg polgármester békéltetési kísérleteinek előzni.

Ha ezek sikertelenek, vagy ha az elválni akaró fél házastársa meg nem jelenik, a nevezett törvényhatósági tisztviselő bizonyítványt állít ki, a mely a keresetbe csatolandó.

A bíróság veszély esetén a veszélyeztetett félnek az ítélet kimondása előtt is megengedheti időlegesen a különlakást.

Az időleges elválás az egyik fél kérelmére is megengedendő, ha oly körülmény forog fenn, mely a házassági kötelék felbontását is kellőleg indokolná, továbbá, ha a következő körülmények egyike forog fenn:

1. ha a panaszolt fél a panaszló felet elhagyta;
2. ha a panaszolt fél oly életet élt, mely által a panaszló fél vagyonának vezetésére része vagy a család jó erkölcsére veszélyeztetik;
3. ha a panaszló életére vagy egészségére veszélyesen tört, vagy őt súlyosan bántalmazta vagy személyes viszonyaihoz képest felette érzékeny módon ismételve kezeletette;
4. ha ragadós nemi betegségben tartósan szenved.

Az elválástól házastársaknak szabadságukban áll ismét egyesülni; ezt azonban tartoznak az illetékes törvényszéknél bejelenteni.

Ha a házastársak az ily egyesülés után ismét elakarnak válni, ugyan azt kell tenniök, a mi az első elválásra nézve rendeltetett.

A házassági kötelék felbontását a sértett fél az illetékes bíróságnál kérheti:

- 1) ha házastársa házasságtörést követett el;
- 2) ha őt elhagyta s a bírói ítéltre vagy a midőn tartózkodási helye nem tudatik, bírói hirdetményi felhívásra egy év alatt vissza nem tér;
- 3) ha életére vagy egészségére veszélyesen tört vagy őt súlyosan ismételve bántalmazta;
- 4) ha házasságtörés elkövetésére csábította vagy kényszerítette.

49. §. Bármelyik házastárs kérheti a házassági kötelék felbontását oly legyőzhetlen ellenzéken miatt, a melyet mindkét házastárs egymás iránt érez s a mely miatt a házasság felbontását mind a két fél kívánja.

Ez esetben azonban a bíróságnak előzetesen az időleges elválást kell elrendelni s csak akkor mondható ki a házasság felbontása, ha ez iránt a kérelem egy év után megújittatik s a jelen §. első bekezdésében foglalt feltételek tartanak.

Ha a volt házastársak, a kiknek házassága felbontott, ismét egybekelni óhajtanak, az ily egybekelés új házasságnak tekintendő s ez a jelen törvény szerint szükséges minden szerződés mellett közzérendő.

Az, a kinek házassága felbontott, ismét házasságra léphet ugyan, de nemcsak azzal nem köthet érvényes házasságot, a kivel bíróságilag bebizonyítottan házasságtörést követett el és azzal, a ki volt házastársa élete ellen házassági cézből büntetett követett el, vagy kísértelt meg, hanem azzal sem, a ki részese volt előbbi házastársa ellen elkövetett más oly büntetnek vagy vétségnek, a mely okul szolgált a házasság felbontására.

Ha valamely házasság érvénytelennek nyilváníttatik, vagy felbontatik, az asszony, ha terhes, szülése előtt, ha pedig terhessége iránt kétség támad, a hatodik hónap lefolyta előtt új házasságra nem léphet; de ha körülmények vagy szakértők bizonyítványa szerint a viselőség nem valószínű, három hónap lefolyta után a belügyminiszter a felmentő engedélyt megadhatja.

A IX. az eljárásról szól:

A X. külföldiekre alkalmazandó törvényekről szól. E szerint a külföldiek házassága csak akkor érvényes, ha mind az illető házaja, mind hazánk törvényeinek megfelel.

A második rész, a polgári batóság előtt az országon kívül kötött házasságról szól s e tekintetben megköveteli, hogy a hazai törvénynek megfelelően.

A harmadik rész, a büntető és zárhatózatokat foglalja magában.

BELFÖLD.

Vajda-Hunyad, 1881. márcz. 22.

(Veres kereszt dalegylet.)

A Hunyadiak ősi fészke csendes némaságban el nap-nap után. Alig tudom, alig halani róla valamit. Ha csak nem a vár restaurálása forog szóban, Vajda-Hunyadról nem beszél senki. Igaz, maga a kis város nem is törekszik, hogy előhaladásával, tetteivel, tüdvös irányu mozgalmával magára vonná figyelmét, bárha a lelkes törekvés a város szellemi és anyagi jólétére nem hiányzik; s magasabb czél iránt igen fogékony keblek vannak közöttünk is nagy számmal. Csak egy intéz, egy gyűjtő és sorakoznak a nemes munkához. Példa rá az, hogy rövid idő alatt megalakult nálunk is a „veres-kereszt segélyző nőegylet“ főkegylete, melynek mamár mintegy 56 tagja van kicsiny városkánkban. Elnöke Tornya Sándorné, alelnöke Böhm Róza, jegyző Szabó Dénes, pénztárnok Fischer Dezső.

Mondhatni egyidejűleg támadt lelkes mozgalmom egy „v.-hunyadi ált. dalegylet“ megalakításában. Tornya Sándor, Scholcz Ottó és alólírt főhivást bocsátottak ez ügyben Hunyad város értelmiségéhez, s valóban a várakozást felülmúló lelkesedéssel, talán odaadással fogadtatott e felhívás nem- és kortülönbség nélkül. Folyó évi február hó 20-dikán a polgári olvasókör termében tartott meg az alakuló gyűlés Tornya Sándor ideiglenes elnöke alatt. Hunyadnak színe-java jelen volt, oly nagy számmal pedig, miszerint nem emlékezünk, hogy városunkban valaha ily díszes és nagy gyűlés lett volna. Az ünnepély, (mert városkánkban így is nevezhetők) fénypontját az elnöki megnyitó képezte, mely egyfelől a dal fejlődése s a dalegyletek rövid történetének előadása által komoly tanulmányra, másfelől a meleg hang, melyen írva és elmondva volt, valódi tüszzeretetre, lelkesedésre vall. Ezután a tisztikar választottat meg a következő eredménnyel: Elnökké derék járásbírák, Tornya Sándor, alelnökké Scholcz Ottó, jegyzővé Csouka Béla, karmesterré alólírt általános szavazattöbbséggel választattak meg.

Érdekes volt a szép élet részvétele a választásnál. A rendes tagok száma eddig 91, be kell vallanunk, hogy ilyen városkában szép szám!

Határozottatott, hogy két kar szerveztessék egy tisztán férfi és egy vegyes kar, melyek már lelkes működésben vannak s az alapszabályok is elfogadásra várnak. Mindezekből láthatod kedves olvasó, hogy nem alszunk mi sem, s törekszünk, ha nem segítnek is, Nagy Hunyad nevéhez méltó városkát emelni a szegény, az elfelejtett V.-Hunyadból, csak Isten segítségével járuljon hozzá!

Hajtnan Pál.

A czár meggyilkoltatása.

Az orosz fővárosban uralkodó zavarról világosabb bizonyosságot tesz a „Novoje Vremja“ azon közvétele, hogy az orosz kormány szakítsa meg a diplomatai viszonyt Svájc czárral, a svájciakat utasítsa ki Oroszországból és kétszeres vámot vessen a svájci árukra, ha pedig essem használna, hatalmazza föl Németországot a német Svájcz elfoglalására.

Leuchtenberg herceg palotájában volt a laboratorium, a melyben dynamit gyártottak a nihilisták. Ez a palota az Izsák székese gyház átellenében fekszik, utójára Mária nagyhercegné Leuchtenberg herceg özvegye lakott benne, de a nagyhercegné is kihalt belőle. Leuchtenberg herceg nagy barátja volt a chemiának és laboratoriumot rendezett be palotájába. Most azonban üres a palota és valami öreg felügyelő visel gondot reá. Ezt megtudta néhány tanuló és engedélyt kértek a felügyelőtől, hogy chemiai kísérleteket tehessenek a laboratoriumban. A felügyelő megengedte és aztán nem gondolt a tanulókra.

Nem kevésbé kalandos annak megokolása, hogy miért fejt ki néhány napja oly ideges tevékenységet a pétérvári rendőrség. A „W. Allg. Zeitung“ szerint azért, mert III. Sándor czárnak intést küldött öt napja a pétérvári nihilista bizottság és tudatta vele, hogy ki van reá mondva a halálos ítélet, ha a trónralépésétől számított hat hét alatt nem ad szabad elvét alkotmányt. Ennél a hírdél még komikusabb az, hogy a nihilisták hivatalos pecsétjével ellátott okmányt vankosan találtak a czár. Az bizonyos, hogy az orosz rendőrség fáradaftalanul kutat. Makacsul és ismételve azt hirdik azonban, hogy eddig nagyon keveset talált, hogy az elfogott nihilisták semmi fontos dolgot nem vallottak eddig, végre, hogy a nihilisták vezérei külföldre menekültek, így valami Markovics nevű Svájczba.

Nem lehet csudálkozni tehát, hogy Fedorov Pétérvár kapitányának mennie kell. Helyét Baranov foglalja el. Az új kapitányról vagyis rendőrfőnökről sokat beszélnek. A legutóbbi keleti háborúban hajóskapitány volt és furesa dolgokat fűdözött fel az orosz flottának a Fekete tengeren kivívt bizonyos győzelmeiről. E fölfedezés compromittálta a tengerészeti minisztert és több előkelő embert. Akkor is azt mondták, hogy Baranov a trónörökös támogatásában bízza mert ily vakmerő módon föllépni. Tavalý

